

Setembre crític | | Actualitzat el 04/10/2023 a les 08:05

?Kali Akuno: «Els Estats Units és un projecte colonial que no té cap dret a existir»

Entrevista a Kali Akuno, cofundador i codirector de Cooperation Jackson, un innovador projecte d'economia comunitària a Mississipí, als Estats Units | «El nostre model vol controlar la producció i l'explotació, que és el que ens fa víctimes del sistema»

Kali Akuno, després de l'entrevista a l'Ateneu L'Harmonia de Barcelona, on va intervenir en un debat sobre economies comunitàries | Núria Segura Insa

Kali Akuno és cofundador i codirector de Cooperation Jackson, un projecte d'economia comunitària a Jackson, capital de Mississipí, als Estats Units. Va exercir com a director de projectes especials i finançament extern a l'administració de l'alcalde Chokwe Lumumba (2013-2017) per donar suport al desenvolupament cooperatiu, la introducció de mètodes d'operació ecològics i la promoció dels drets humans. També va ser codirector de la Xarxa de Drets Humans dels Estats Units, director executiu del Fons de socors per a l'huracà dels pobles (PHRF) amb seu a Nova Orleans (Louisiana) i cofundador de l'Escola de Justícia Social i Desenvolupament Comunitari (SSJCD), una escola pública per a comunitats afroamericanes i llatines de baixos ingressos. Vam entrevistar-lo amb motiu de la seva recent gira per diverses ciutats catalanes, entre les quals hi havia Barcelona, Vic o Manresa.

Quina és la situació dels afrodescendents a Jackson?

Ara mateix, la situació de la majoria de la gent de la nostra comunitat és dolenta. S'ha espatllat el sistema d'aigua i el govern en bloqueja la reparació. Estan malversant fons. Reparar-lo costa entorn els 6 o 10 milions de dòlars. Amb tot, el desembre passat, el Congrés dels Estats Units en va transferir només mil milions a l'Estat federal de Mississipí, que els ha robat. Així que la majoria d'aquests diners no arribaran mai a Jackson. Ho fan a propòsit per fer mal a la ciutat, per fer-la morir de gana, així com mostrar-la com un lloc incòmode, rebel i mal gestionat amb la finalitat de perpetuar la narrativa racista que els negres no saben com governar-se. Malauradament, no és cap novetat que no arribin diners destinats a Jackson o que s'impedeixi que la ciutat millori.

Quan va col·lapsar el sistema d'aigua?

S'espatlla tota l'estona, però ara és més crític que mai. La darrera vegada es va trencar l'estiu del 2022. No hi havia aigua ni pressió d'aigua. Aquesta va tornar al cap de tres setmanes, però des de llavors no funciona la filtració. Com a resultat, no es pot retirar la matèria fecal, cosa que comporta la contaminació del sòl. Un altre problema és que les canonades són velles, tenen uns 150 anys, i són de plom. Són verinoses. A més, la majoria de les peces que necessitem per reparar-les estan a Rússia, amb qui els Estats Units està lluitant en el conflicte d'Ucraïna.

Kali Akuno, durant l'acte que va fer a Barcelona en el marc de la Fira Literària Foto: Núria Segura Insa

Quin impacte social té la crisi de l'aigua per a vosaltres?

La gent ha de comprar aigua a grans quantitats i no s'ho pot permetre. Tenint en compte la pobresa de la nostra comunitat, això és insostenible. Jo em gasto 200 dòlars al mes per tenir aigua per cuinar i banyar-me. És una despesa increïble, que abans no tenia. A més, l'aigua embotellada és escassa i hem d'anar lluny a buscar-la a llocs que no són segurs per als negres. Les persones de la comunitat que tenen menys recursos que jo, beuen l'aigua que els hi arriba i estan emmalaltint. Això és un efecte a curt termini, però a llarg termini seran persones que tinguin fills

malalts i, això, malauradament, afectarà els nens i nenes de menys de deu anys.

Com li feu front?

A Mississipí plou molt i, per això, tenim un projecte de sobirania de l'aigua, a través del qual instal·lem sistemes de captació per aconseguir el màxim d'aquest recurs en cada llar. Ara bé, no podem instal·lar un dipòsit i tenir automàticament aigua potable neta de la pluja, especialment si aquest està en la teulada, on se sol contaminar. Per tant, estem aprenent sobre els nivells de PH per assegurar-nos que no hi creixen microbis i la gent no emmalalteixi. Tot això, ho fem sense utilitzar productes químics. Hi ha un compromís per no fer-los servir a la nostra comunitat. El problema és que portar els dipòsits ens està costant. Havien d'arribar al gener, però no han entrat a Jackson. Així que encara estem fent aquest equilibri per crear localment tancs amb materials i recursos de la zona. Treballem amb això.

Aquesta no és l'única adversitat a la qual us enfronteu.

Arran d'un problema amb el contracte amb les empreses de la gestió de la brossa, no es van recollir les escombraries durant tres setmanes a la comunitat. Això va provocar que s'acumulessin i que hi hagués problemes sanitaris massius. També tenim problemes polítics amb el governador i els seus aliats republicans que, bàsicament, són feixistes. Van aprovar moltes lleis que han restringit les autonomies de Jackson. Probablement, la més flagrant és la llei que dona al governador el control de la policia a Jackson. Des de l'1 de juliol del 2022, tenim un exèrcit d'ocupació a la ciutat. El que hauria de funcionar al nostre poble, al nostre estat, és el Consell electe i l'alcalde electe. Se suposa que aquestes institucions han de governar la policia i controlar-la. Això ara no passa, s'ha eliminat. També han creat un nou sistema judicial on determinen quins són els delictes. Les persones ja no van als tribunals de Jackson. Això és important perquè tots els jutges de Jackson són negres; els jutges que estan nomenant són blancs.

*Kali Akuno a l'acte que va participar a Manresa organitzat per l'Ateneu Cooperatiu de la Catalunya Central
Foto: Anna Pujol Navarro*

En algunes entrevistes, manifesteu que a Jackson es viu una esclavitud moderna, per què?

A les presons dels Estats Units hi ha més persones que a qualsevol altre lloc del món. Podríeu sumar gairebé tots els presoners d'Europa i no equivaldria al nombre de presos als Estats Units. A Europa són molts països, alguns molt més empobrits que els Estats Units com els d'Europa de l'Est, però no tenen el mateix nivell de criminalització que tenim nosaltres. La manera com s'ha construït el sistema criminal és racista i crea un cert tipus de condicions per mantenir les persones negres, marrons i pobres a les presons.

Com s'arriba a aquesta situació?

Si els Estats Units no empresonés tantes persones i aquestes fossin lliures, no hi hauria feina per a elles. La taxa d'atur seria molt més astronòmica del que és ara. Així que el que estan fent

és tancar els ulls a una controvèrsia social més profunda: la gent no pot tenir feina. Això és molt perillós per als Estats Units, ja que forma part de la narrativa nacional, que es ven com la terra de les oportunitats. Com pot ser la terra de les oportunitats si no n'hi ha i aquestes no s'ofereixen a tothom? És una imatge diferent dels Estats Units de la que té la resta del món i, si realment la poguéssiu veure, quedaria totalment desemmascarat, però serveix com a excel·lent propaganda al país.

Per tant, és un problema estructural del sistema?

Si es té en compte les persones que hi ha a la presó, això amaga certes realitats. Ara mateix, entre el 55 i el 60% de la població penitenciària és negra, però només som el 12% de la població total. Si us centreu en això, podreu veure que alguna cosa no funciona. Alguna cosa passa amb la població negra o alguna cosa no funciona amb el sistema? Si les persones negres no van a la presó, hauríem d'admetre que hi ha alguna cosa que està malament amb el sistema.

Per què neix Cooperation Jackson?

Per crear una Fundació per al moviment independentista africà i generar recursos per construir el nostre moviment per poder participar en una guerra de posició prolongada contra els Estats Units. L'objectiu fonamental per a nosaltres és assolir l'autodeterminació dels negres. En segon lloc, formem part d'un projecte que pretén bàsicament desmantellar els Estats Units i el seu imperi. Veiem els Estats Units com un projecte colonial que no té cap dret a existir. Ens vol sotmetre a nosaltres o a qualsevol persona. De manera que estem fent el que podem en un lloc on creiem que hi ha oportunitats per poder construir unes institucions, en les quals tinguem controlats els mitjans de producció i puguem utilitzar-los per cobrir les nostres necessitats.

Kali Akuno firmant un exemplar de la traducció al català del llibre dedicat a Cooperation Jackson Foto: Núria Segura Insa

Un dels principals reptes de Cooperation Jackson és construir una alternativa democràtica a l'actual model socioeconòmic que explota les persones i el medi ambient. Com esteu creant aquesta alternativa democràtica que posa les persones i el medi ambient al centre de l'activitat?

Experimentació i buscar la manera més fàcil de fer-ho. Posem el focus ecològic en el centre de tot alhora que volem una producció de proximitat i amb recursos locals. D'aquesta manera, evitem portar coses de fora de la ciutat i no posem una catifa vermella a l'economia dels Estats Units o al comerç global. Et posaré un exemple. El Mississipí produeix prop d'un quart de tots els peixos bagres del món, que és natural al nostre estat i a Louisiana. Tenim grans granges de bagres en el delta, al nord-oest de Jackson. Es crien aquí i, després, s'envien a la Xina on es netegen, processen i es posen en un plàstic per retornar a Jackson. Així que, puc anar a pescar un peix bagra a Jackson, però si vaig al supermercat prové de la Xina. No té sentit. La nostra pràctica elimina les dependències de les cadenes de subministrament globals. Així, no tenim relació amb aquells actors que no ens interessin alhora que eliminem els processos vinculats a l'emissió de carboni. A partir d'això, vam haver d'innovar altres maneres d'assolir els nostres objectius ecològics i de sostenibilitat.

També poseu èmfasi a la producció agrícola?

Hem de ser molt conscients que la terra vegetal s'està esgotant i, sense ella, ens extingirem tots. Ho sabem perquè el Mississipí és un lloc que s'enfronta a l'erosió del sòl des de fa uns cent anys arran del model agrícola de la indústria cotonera, que busca beneficis massius. El cotó destrueix els minerals i els nutrients del sòl. Bàsicament, has d'esperar 50 anys per recuperar aquesta parcel·la o has de ser molt intencionat per regenerar-la. Així que estem intentant regenerar els sòls i, per això, fem una economia circular.

«La manera com s'ha construït el sistema criminal als Estats Units és racista i manté les persones negres, marrons i pobres a les presons»

Com la poseu en pràctica?

Veus aquesta poma [mostra la fruita que es comença a menjar]? Estem intentant que aquesta poma es cultivi a Jackson, així com els nutrients i els cucs, que criem nosaltres, necessaris perquè creixi. També creem més pol·linitzadors, com les abelles, per tenir més abundància a la ciutat i generar les condicions necessàries. Ara, la poma, la puc llençar a les escombraries o fer-ne compost. Vam optar per fer compost i, així, retorna al sòl. Aquest és el nostre model d'economia circular, que el duem a terme d'una manera molt intencionada, ja que té motius ecològics i polítics darrere.

Cooperation Jackson té com a objectiu primordial crear cooperatives econòmiques per empoderar a la classe treballadora. Què els hi ofereix?

Cooperation Jackson, una organització sense ànim de lucre, forma a la gent sobre com crear cooperatives, governar-les o com fer les finances i, a més, els hi proporcionem un capital inicial. Financem el que anomenem àncores, persones que poden estudiar i treballar a temps complet per aprendre a desenvolupar les cooperatives. També disposem d'un Patronat de Terres Comunitàries que, bàsicament, ofereix un espai operatiu perquè la gent es pugui planificar o si tenen una fàbrica o una botiga de queviures, els hi donem les instal·lacions. Algunes de les

cooperatives existents, probablement, en el futur no es podran quedar a la comunitat. Ara, però, els proporcionem una situació en la qual no paguen lloguer i, això, és una palanca perquè creixin i aprenguin sense patir la pressió del mercat. Si tots fossin iguals i paguessin lloguer, molts s'haurien ensorrat ja fa temps.

Quin tipus de cooperativa teniu?

Ara, l'interès de la comunitat és donar suport a les granges lliures, que reben ajuda del Green Team, l'equip verd, que és de paisatgisme. També, tenim la cooperativa de producció comunitària, que és de fabricació; una altra per cuidar els infants; una especialitzada en residus zero; i la d'habitatge, que és la que millor funciona. Després fem una distinció entre cooperatives i col·lectius.

Kali Akuno va ser fundador i és codirector de Cooperation Jackson, una innovadora organització comunitària per l'empoderament de la població negra del sud dels Estats Units Foto: Núria Segura Insa

Quina diferència hi ha?

Els col·lectius tenen l'estructura de cooperatives, però no disposen de treballadors a temps complet. Per tant, són feines que agafen empleats d'acord amb les necessitats del moment, però no en disposen cada dia. Amb aquest model, tenim un grup de construcció, un altre d'atenció a la infància, un camp de cafè i una botiga de queviures. Volem que tothom tingui feina a temps complet, però és cert que cadascun d'ells s'enfronta a alguns reptes particulars que esperem que superin en un o dos anys, però no està clar que es pugui complir aquest termini. Crec que la botiga de queviures pot funcionar i el camp del cafè, segur; però dubto amb el col·lectiu de la construcció per la naturalesa i el funcionament d'aquesta indústria als Estats Units, que canvia constantment. Ho intentarem.

Quina és la situació de les vostres cooperatives?

Algunes estan fent bé les coses, però és una lluita constant. Ara ens estem ajustant al món postpandèmia. A la consciència de la majoria de la gent s'ha acabat, però a la nostra comunitat ha canviat la manera en la qual les persones interactuen o participen de l'economia. No sabem si és un canvi permanent o temporal. Aquí, a Catalunya, la gent va a l'Ateneu, socialitza i no porta mascareta. Això, no està passant a Jackson, les persones encara porten mascareta. A més, de manera molt conscient i deliberada, la gent gran de la comunitat no surt i es queda a casa. Això repercuteix a la nostra cafeteria, botiga de queviures o el mercat d'agricultors. Si la gent torna, poden pagar els seus ingressos i obtenir beneficis.

«L'educació política crítica és la base de tot el que fem»

Com financeu les cooperatives?

Nosaltres no tenim cap banc perquè és una entitat jurídica i no volem que el govern federal participi en els nostres afers. Llavors, el que disposem és un sistema de crèdit intern, a través del qual ens deixem diners a nosaltres mateixos. Així que la cooperativa té diners interns de Cooperation Jackson per comprar equips, pagar als treballadors o destinar a finalitats educatives. Llavors, per exemple, aquests diners es poden destinar perquè una granja lliure compri un tractor i, després, quan es recuperen aquests recursos s'inverteixen en una altra cooperativa. Per tant, és un tipus de préstec intern circular, però no un banc.

No només voleu empoderar les persones a través del treball, sinó una transformació social. Com la genereu?

Oh yes! El primer pas de la transformació social és dissenyar-la. Nosaltres, estem creant, construint i ampliant una economia interna, que s'expandeix per incloure cada cop més gent. Principalment, fem un intercanvi de valors de cotització, sense cotització i utilitzant l'essència marxista. A través del banc del temps compartim la producció, el treball, els béns i serveis, que es comercialitzen a l'interior de l'organització. Aquest és el tipus de bescanvi i comerç: vigilaré el vostre fill si m'arregles la casa o la teulada. El Green Team poda o s'encarrega de les parcel·les de conreu i, a canvi, obtenen queviures. Això, ho posem en uns fulls de càlcul, que reflecteixen les coses que es fan per a l'intercanvi de mercaderies, els beneficis obtinguts de la venda d'un bé o servei, així com un seguiment de qui ajuda.

Kali Akuno, amb Laia Hernández, a l'acte que va fer a Vic organitzat per la Comunalitat Foto: Josep Comajoan

També doneu importància a l'educació?

Quan diem educació, no ens referim a la tècnica, sinó a una amb objectius polítics. Ho tenim molt clar això. No estem d'acord amb el fet que les persones no participin en res i se'ls dificulti formar part del sistema. Si només cobrem un sou, però no distribuïm els nostres béns, els salaris són desiguals. Així que has de creure en el nostre model i veure'n el valor. En aquest, pots satisfer determinades necessitats materials, però no compraràs en un munt de botigues. Internament, la consciència de la gent, encara no s'ha transformat prou per veure'n el valor, però creiem que és necessari. Així que l'educació política crítica és la base de tot el que fem. La nostra educació informa i posa en context a les persones amb el nostre model, que intenta controlar la producció i l'explotació, que és el que ens fa víctimes del sistema.

Entre els vostres reptes hi ha crear una 'eco-village' amb emissions zero. És possible en un món globalitzat?

La dificultat més gran d'aquest projecte és aconseguir que el govern municipal ens doni els permisos. Hi ha determinades lleis vigents que no tenen cap sentit. Per què no pots construir una casa d'aquesta manera o de l'altra? La ciutat es mostra reticent a donar certs permisos per fer els tipus d'habitatges que volem perquè tenen por de la intervenció estatal. Així que s'ha aturat una mica el projecte i estem intentant redissenyar-lo.

I cap a on va?

El debat és si construir amb materials alternatius amb els recursos més ecològicament disponibles, però no és el que vam projectar originalment. Després, hi ha un altre grup que diu que no, que hem de continuar amb la nostra visió. Aquest debat també ha aturat algunes coses,

però no ho veiem negatiu perquè creiem que és més rellevant per a la nostra experiència. També cal destacar que Rússia formava part de les nostres experiències i ara amb el conflicte es generen confusions.

En quin sentit?

Moltes vegades hem utilitzat les mateixes paraules i sembla que el fet que emprem els mateixos mots vol dir que pensem igual o tinguem la mateixa mentalitat. En realitat, no és així. També intentem extreure aprenentatges dels zapatistes. Val la pena frenar i prendre una estona perquè hi ha diferents capes i nivells de discussió. Hem de veure quin és el nostre consens i en què podem estar d'acord tots en aquest és un projecte. Seguirem parlant. Ara bé, també s'han de fer bé les coses que no sempre ha estat així.

«Posem el focus ecològic en el centre de tot alhora que volem una producció de proximitat i amb recursos locals»

En què us heu equivocat?

Vam encarregar a un petit grup d'arquitectes que fes un disseny d'un edifici nou. El primer argument per tirar-lo enrere va ser el cost econòmic. Hi havia persones que estaven en desacord amb el pressupost. A inicis d'anys, es va construir i vam tenir els plànols dues setmanes sobre la taula. Ara bé, cap de nosaltres no es va adonar d'una cosa fins que vam arribar a l'edifici ara fa quinze dies. No tenia ascensor. Això és un exemple. Hi ha d'haver consens, però allò que cal fer, s'ha de fer. El que ens ha passat és inacceptable. Ho vam aprovar, vam aconseguir els diners, el vam finançar i, imaginat, que després ve una persona de la nostra comunitat amb discapacitat que necessita anar al segon pis. Hauria estat una vergonya extrema. Teníem pressa per fer-ho i ha estat un error.

El vostre model funciona a escala local, però es pot implementar a l'estatal?

Definitivament, ho volem fer. Jackson és només la primera fase. Si fem la nostra feina bé, hi haurà un bon cas i es pot arribar a fer a escala nacional. Estem enfocats en això.

Recentment, has guanyat el Premi de la Pau Ghandi, que reconeix models de justícia social que promouen una pau duradora. Sense justícia social no hi haurà pau?

Absolutament cert.

[Entrevista feta en col·laboració amb Cooperació Catalana]